

Kemoterápia / elsődleges kezelés

Kemoterápiás szereknek nevezzük azokat a gyógyszereket, melyek hatásmechanizmusuk során károsítják a szervezet osztódó sejtjeit. Lényegesen kisebb fokban károsítják a normál sejteket, mint a daganatosokat. A kezelés során elpusztul az összes, éppen osztódó sejt. A kezelés utáni időszakban az egészséges sejtek az eredeti mennyiségre szaporodnak, míg a daganatsejtekből kevesebb lesz, és lassabban emelkedik a kiindulási értékhez képest a számuk.

Kemoterápiát csak a daganat szövettanának tisztázása után (core biopszia, laparoszkópos szöveti mintavétel, nyitott hasi műtét során vett minta vizsgálatát követően), szakbizottsági döntésnek megfelelően adhatunk, melyet szerv- és szövetspecifikusan választunk ki. Nőgyógyászati szakbizottság vagy onko-team az a fórum, ahol a nőgyógyászati daganatokat kezelő szakemberek a beteg történetét és képanyagát megismerve döntenek a kezelés menetéről. Tagjai nőgyógyászok, sugárterápiás szakorvosok, radiológusok és onkológusok. A kezelés menetét a kezelő onkológus szabja meg. A kemoterápiát minden alkalommal a páciensre szabjuk.

Adott számú kemoterápiát követően mellkas-has-kismedence CT-t készítetünk, eredményétől függően döntünk a műtét lehetőségéről. Ilyenkor megtervezzük a műtét időpontját, és sikeres operációt követően az azt követő kemoterápia menetét, annak függvényében, hogy a műtétet optimálisan (makroszkópos tumor visszahagyása nélkül) vagy suboptimálisan (makroszkópos méretű tumor hátrahagyásával) sikerült véghezvinni.

A kemoterápia mellékhatásokat hoz magával. Mint minden gyógyszerkészítményre, a kemoterápiára is lehet allergiás a páciens. A tenyérviszketéstől, kipirosodástól, a nehézlégzésen, szívdobogásérzésen, deréktáji fájdalomon át a súlyos anafilaxiás reakciókig sok minden előfordulhat. Szakképzett személyzet áll rendelkezésre, hogy ezeket a reakciókat azonnal el tudjuk látni. A panasz súlyosságától függően akár a kemoterápiás készítmény változtatására is sor kerülhet. A panaszok enyhítésére, kivédésére a kezelés előtt előkészítő gyógyszereket alkalmazunk, melyek gondoskodnak a gyomor védelméről,

illetve allergia elleni antihisztamint, szteroidot és hányinger-csillapító gyógyszert kap a beteg. A páciens otthonában további mellékhatások várhatóak. Vannak készítmények, melyek alkalmazása során a bőr és függelékeit érintő elváltozások jelennek meg, mint a haj elvesztése, vagy a körmök elszíneződése, gombásodása. Nyálkahártya-gyulladás, szájszárazság is jelentkezhethet. A vörsejteket érintő mellékhatások fokozódnak a felvett kemoterápiák számával, csökkenő fehérvérsejt, vörösvértest és vérlemezke számot tapasztalunk. A kemoterápia és a daganat is fokozza a trombózis-készséget, így vérhígító készítményt alkalmazunk ennek megelőzésére. A hányinger, a hányás, a hasmenés és a székrekedés gyakori panasz. Szívizomkárosodás a kardiotoxikus készítmények esetében várható, így szívultrahang vizsgálattal figyelemmel kísérjük a szív pumpafunkcióját. Csak adott határérték felett adhatók ezek a készítmények. Vannak olyan gyógyszerek, melyek a perifériás idegeket károsíthatják, így a talp és az ujjbegyek zsibbadását okozhatják. Máj- és vesefunkciós eltérések abból adódhatnak, hogy a kemoterápiás hatóanyagok vagy a májon vagy a vesén keresztül választódnak ki.

A kemoterápia menete:

Minden kezeléssorozat egy megbeszéléssel indul, ahol az orvos és a beteg meghatározzák a célt, és megtervezik a kezeléseket. Megbeszélik, hogy milyen mellékhatások várhatóak, és minden felmerülő kérdésre választ adnak. Szó esik arról is, hogy a táplálkozáson keresztül hogyan védjük ki a panaszokat, és mivel segíthető még a gyógyulás. Ilyenkor felírják az előkészítő gyógyszereket is, és megbeszélik az adagolásukat.

A kezelésekre reggel kell érkezni, mert a gyógyszer vénás infúziós beadása órákat vehet igénybe, de a jó hír, hogy még aznap haza is mehetnek a betegek. Az első kezeléskor beleegyező nyilatkozatot kell a páciensnek aláírnia, esetenként szívultrahang eredmény is szükséges. Minden kezelés előtt friss laborvizsgálatot végeznek, mely tartalmazza a vérképet, máj- és vesefunkciós paramétereket, ionokat, vizeletvizsgálatot. Amennyiben ezek megfelelnek a kezeléshez, súlymérést követően kiszámolják a kemoterápia dózisát. A betegnek ilyenkor lehetősége van arra, hogy megbeszélje a panaszait orvosával, és megoldást keresnek rájuk. Ezek után a kezelési lappal a kemoterápiás kezelőbe irányítják a beteget, ahol a gyógyszertárból megrendelt gyógyszer megérkezését követően a nővér beköti az előírt készítményt, amennyiben a beteg vitális paraméterei rendben vannak. A kezelő helyiségek jól felszereltek a beteg ellátására és kényelméhez igazodva.

Amennyiben zavartalanul lefolyt a kezelés, a beteg kézhez kapja ambuláns lapját, beutalóit, receptjeit és otthonába távozhat. Egy héttel a kezelést követően laborvizsgálat szükséges, annak ellenőrzésére, hogy a kemoterápia milyen mértékben károsította a csontvelőt, és, amennyiben szükséges, lehetőség van a csontvelő támogatására.

Kóros értékek: fehérvérsejtszám 2,0 G/l alatt; abszolút neutrofil szám 1,5 G/l alatt; hemoglobín 9,0 g/dl alatt; vérlemezke 100 G/l alatt. A mellékhatások a kezelést követő másod-harmadnap jelentkeznek változó intenzitással. A páciensek a megbeszélteknek megfelelően járnak el a mellékhatások megjelenésekor, de olykor előfordul, hogy orvosi segítségre van szükségük ezek megoldására, ilyenkor az egészségügyi személyzet a betegek rendelkezésére áll a megadott elérhetőségeken.

A kezelések hatékonyságát képpalkotó vizsgálattal, bizonyos tumorok esetén tumormarkerrel követik. Amennyiben rezisztencia alakul ki egy készítménnyel szemben, terápiaváltásra kényszerülnek, ezzel kapcsolatban az orvos kimerítő tájékoztatást fog adni betegének.

Kemoterápiás kezelésfajták

Neoadjuváns kemoterápia: a rosszindulatú daganat felismerését követően kemoterápiát választunk első kezelési módnak, ha a műtét azonnal nem kivitelezhető. A kemoterápia hatását képpalkotó vizsgálatokkal ellenőrizzük, és az eredmények alapján döntünk a műtétről, melyet további kemoterápia követ.

Adjuváns kemoterápia: a daganatos betegségben a műtétet követő kezelés, amikor az operációt követően kezelést javasolunk, hogy a kiújulás esélyét csökkentsük. Mindig fix alkalom, a kezelés elején tudjuk, mikor lesz vége.

Elsővonalbeli kemoterápia: a daganat felfedezésekor, vagy műtétet követően visszamaradt daganat esetén az elsőként választandó, leggyakrabban használt kemoterápiás szerekre vonatkozik. Ha rezisztencia alakul ki a gyógyszer ellen, akkor hatóanyagot kell váltanunk.

Többvonalbeli kezelés: rezisztencia miatt gyógyszerváltást követően adott gyógyszer, mely tumorentességig vagy rezisztenciáig, a daganatos betegség rosszabbodásáig adható.

A kemoterápia hatása nehezen kiszámítható a hüvely hámeredetű daganatai esetében. A hüvelyfali melanoma esetén, figyelembe véve a korai metasztáziót, a kemoterápia szerepe jelentősebb, mint a laphámrákban. A gyógyszeres kezelés szempontjai és az alkalmazott protokollok nem különböznek a más lokalizációkban ajánlottaktól. A nem hámeredetű daganatok körében talán leggyakoribb melanoma malignum terápia nem megoldott.

A szinte kizárólag gyerekkorban előforduló hüvelyi rhabdomyosarcoma sokszor igen jól reagál kombinált kemoterápiára.

PARÓKA/KENDŐ:

Paróka:

A parókát/kendőt bizonyos kezelések mellé felírják receptre, így kedvezményesebb áron lehet hozzájutni. A receptet már az első kezelés alkalmával megkapják a betegek, és maguk választanak üzletet és parókát. A kedvezmény mértéke üzletenként eltérő lehet. Érdeemes az első kezelést követően parókákat próbálni, mert általában az első kezelést követő 10-14. napon szinte a teljes hajkoronát elveszti a páciens. A parókát értékesítő üzletekben nagyon tapintatosak és segítőkészek az alkalmazottak. Érdeemes több fazont is próbálni, hogy kialakuljon, melyik a legkomfortosabb viselet számunkra. Azzal is számolni kell, hogy a paróka próbálásakor még megvan a hajunk, viszont, amikor már viseljük magát a parókát, nem lesz olyan hajtömeg alatta. A paróka alá - hogy ne irritálja a fejbőrt - lehet nylon harisnya anyagból készült kis sapkát venni.

Van igazi hajból készült és műhajból készült paróka. A műhajból készült paróka ápolása nagy odafigyelést igényel: extrém hőhatásnak nem szabad kitenni, hajszárítóval és hajvasalóval általában nem formálható, azonban speciális készítményekkel mosható. A paróka fazonját megtartja mindenféle formázás nélkül is a mosást követően. A valódi hajból készült paróka ápolása nagyon hasonlít a saját hajunk ápolásához.

Kendő:

A paróka mellett/helyett lehetőség van kendő viselésére is. Ebből is többféle megoldás létezik. Vannak előre gyártott kendők, amiket csak, mint egy "sapka" kell

felvenni, és esetleg hátul a tarkónál megkötni. Általában puha pamut anyagból, esetleg öko-pamutból készülnek, hogy a kopasz fejbőrön kényelmes viselet adjanak. Nagyon komfortos viselet, akár többféle szín és fazon is beszerezhető, így változatosabbá tehető az öltözködésünk. Az előre megvarrt kendők mellett nagyon praktikus a normál női kendők/sálak viselése is. Ezek általában téglalap alakú, hosszú kendők, amikkel megfelelő kötési technikával olyan végeredményt érhetünk el, mint egy előre megvarrt kendővel. Ezek lehetnek pamutból vagy selyemből, esetleg keverék anyagból készült vékony sálak is. Nagyon komfortos a viselésük.

Turbán:

A kendők mellett lehet a paróka árusító üzletekben ún. turbánokat is vásárolni. Ezek általában - évszaknak megfelelően - vastagabb vagy vékonyabb pamutból készült kis "sapkák" némi rafinériával megvarrva. Nagyon egyszerű a viselésük, mert tényleg, csak, mint egy sapkát kell felvennünk.

Mi szól mellette és ellene?

Paróka

Mellette:

- egy jól megválasztott fazon esetében kívülálló számára szinte észrevehetetlen, úgy tudjuk viselni, mint a saját hajunkat
- nem igényel napi fazon beállítást
- könnyű kezelés
- bizonyos munkakörökben, vagy, ha nem szeretnénk a környezetünk tudomására juttatni betegségünket, egy optimális megoldás
- szinte mindenféle tevékenység végezhető vele, akár sportolás is
- recepttel támogatott a vásárlása

Ellene:

- melegebb viselet
- nehéz az eredeti hajszerűnkhez és formánkhoz nagyon hasonlót találni
- speciális eszközöket igényel az ápolása
- nem mindenki tudja elviselni a fejbőrén a parókat
- "idegen érzés" a tükörbe nézve



Kendő

Mellette:

- nagyon komfortos viselet
- többféle kendővel változatosabbá tehetjük az öltözködésünket
- nem meleg a nyári napokban sem
- olcsóbban beszerezhető
- a kezelések befejeztével is tovább hordható sálként/női kendőként, mint a sziluettünk része
- szépen kiemeli az arc vonásait
- mindenféle tevékenység végezhető benne
- nem igényel kifejezett ápolást, mosható, gyorsan szárad
- könnyen variálható

Ellene:

- egyértelműsíti a betegségünket
- támogatás nem kérhető rá
- picivel több időt igényel a felkötése (kivéve, ha előre varrt kendőről van szó)
- a fület eltakarja, ami zavaró lehet

Fontos:

Védeni kell a napsugárzástól a bőrt, mert a citosztatikumok fényérzékenyek, és hamarabb bomlanak le fény hatására a szervezetünkben.